

Aikakapseli

Oletko koskaan saanut käsiisi todella vanhan ristikon? Ja hämmentynyt, miten paljon siinä on nykyhetken näkökulmasta sekä tunnistettavaa että outoa. Sana-ristikko on tuote, joka vanhenee sekä nopeasti että hitaasti. Pääministeri ja missit tulevat ja menevät, mutta suuremmat kulttuurilliset ilmiöt jäävät elämään ristikoihin. Etenkin, jos ne sattuvat olemaan ristikoihin hyvin toimivaa sanastoa.

Ristikon tekijän näkökulmasta suurena haasteena on uusien näkökulmien tuominen täysin tuttuihin sanoihin. Ajankohtaisuuksia miettiessään on hyvä pitää mielessä, että vaikka ristikko on tarkoitettu ratkaistavaksi tässä hetkessä, parhaat niistä toimivat vielä vuosikymmenten päästäkin. Vaikka tietous presidenteistä ja urheilijoista onkin helpommin ohimenevää, sisältää ristikko paljon siitä maailmasta, jossa asiat eivät muutu. Kissa on kissa, perhesuhteet säilyvät ja aurinko nousee samasta ilmansuunnasta.

Huomioitavaa on, että ristikoissa sanat ja vihjeet eivät vanhene samalla tavalla. Käytetään esimerkkinä sanaa AURA. Sen voi vihjata vaikka kuvalla vanhasta maataloustyökalusta, mutta myös Turun läpi virtaavana jokena, olutmerkkinä, naisen nimenä jne. Sana uudistaa itseään ja elää

ajassa.

Olen piirtänyt kuvituksia ristikoihin nyt koko työurani ajan, yli 30 vuotta. Sinä aikana lankapuhelimet ovat häipyneet. Kännyköistä irrotettavat akut ovat menettänyt maailmaa. Farkkujen vyötärö on laskenut, noussut ja taas kuulemani mukaan laskusuunnassa. Eli arkinen ristikkokuvastokin on alttiina vanhenemiselle. Vaikka en ole ajatellut tekeväni ajankuvaa luodessani kuvituksia ristikoihin, juuri sitä olen tehnyt.

Ristikontekijää houkuttelee tarttua juuri tämän hetken ilmiöihin. Yritän toki aina miettiä, onko aihe juuri kyseisen ristikoiden ratkojien kokemuspiirissä. Suuri osa kokemastamme kulttuurista on hajautunut pienempiin kenttiin. Nykyään yhden suosikkisarja on toiselle täysin tuntematon, ja ihmiset rakentavat somessa oman kulttuurikuplansa. Yhteinen viitekehys on aiempaa kapeampi. Ajankohtainen vihje voi tuntua yhdestä itsestään selvältä ja toisesta täysin käsittämättömältä. Sen lisäksi ristikon tekijän on jatkuvasti ylläpidettävä ajankohtaisten vihjeiden osuamistaan. Olisi hyvin epäkorrektia olla huomaamatta Viron presidentin vaihtuminen, vaikka inhimillisellä tasolla moinen asia saattaisikin jäädä huomaamatta.

Miltä mahtaa tämän hetken ristikko tuntua kolmenkymmenen vuoden päästä? Miten paljon sanasto tulee muuttumaan? Yksi asia on varmaa. Ajatonta ristikoissa on oivaltamisen ilo.

Heli Kärkkäinen
heli.karkkainen@ristikkoakatemia.fi

Lähetätkää ristikkoiheisia kysymyksiä ja mielipiteitä osoitteeseen kysymys@ristikkoakatemia.fi